

TABULA IMPERII ROMANI, L 34, L 35 *

Apariția fasciculelor L 34 și L 35 din *Tabula Imperii Romani* constituie o realizare deosebit de importantă pentru cercetătorii, atât români cât și străini, care studiază istoria Imperiului roman și mai ales a provinciilor danubiene.

Reluând o propunere mai veche, prezentată în 1928 la Congresul de istorie de la Cambridge, Uniunea Academică Internațională, în colaborare cu academiile din diferite țări, a început, pe baza unor norme și directive unitare elaborate de un comitet internațional de experți, editarea primei hărți arheologice complete, științific alcătuite, a Imperiului roman. Împărțirea teritoriilor care au aparținut acestui imperiu s-a făcut prin suprapunerea hărții internaționale a mapamondului (1:1000000) peste regiunile aflate odinioară sub stăpânirea romană, obținându-se astfel 56 de carouri numerotate cu cifre în ordine crescătoare de la Greenwich înspre est și cu litere în ordinea alfabetică, de la Ecuator înspre poli, carouri încredințate, exclusiv după criteriul geodezic, unui centru științific coordonator însărcinat cu elaborarea și editarea porțiunii respective. În cazul majorității carourilor s-au format comitete internaționale din cauză că în chip firesc împărțirea matematică după meridiane și paralele nu putea ține seamă nici de granițele provinciilor antice nici de frontierele politico-statale de azi.

Nu sînt analizate aici avantajele sau dezavantajele sistemului din simplul motiv că T.I.R. nu este în stadiu de discuții, ci de realizare și, în consecință, formularea de obiecții, emiterea de opinii pare a fi un lucru de prisos. În aceeași ordine de idei, nu ne îndoiim că o nouă ediție va beneficia din plin de experiența acumulată în această muncă de pionierat. S-ar putea face doar sugestia ca, eventual, pe viitoarele carouaje generale care însoțesc fiecare fasciculă, carourile deja editate să fie hașurate (sau însemnate într-un fel oarecare), pentru a se putea vedea ceea ce deja s-a realizat.

Fascicula L 34 (*Aquincum — Sarmizegetusa — Sirmium*) a fost publicată în 1968 de Editura Academiei Maghiare, la Budapesta. Ea a fost tipărită în limba germană, cu concursul financiar al C.I.P.S.H., de pe lângă UNESCO. Caroul este cuprins între 18° și 24° longitudine estică și 44° și 48° latitudine nordică. În consecință, realizarea s-a datorat specialiștilor din mai multe țări, și anume Ungaria (László Barkóczi, Endre Biró, Alice Burger, Jenő Fitz, Erzsébet Jerem, Melinda Kaba, András Mócsy, Sándor Soproni), Iugoslavia (Slobodan Dušanić, Jože Kastelic, Miroslava Mirković,

---

* *Tabula Imperii Romani*, Aquincum-Sarmizegetusa-Sirmium, L 34, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1968, 123 p.; Romula-Durostorum-Tomis, L 35, Bucarest. Académie de la République Socialiste de Roumanie, 1969, 80 p.

Esad Pašalić, Petar Petrović, Danica Pinterović, Pavle Velenrajter), România (M. Macrea, D. Protase, I. I. Russu, D. Tudor), Bulgaria (Teofil Ivanov). Din Dacia este cuprinsă partea de vest pînă la meridianul 24°. După un scurt cuvînt înainte, semnat de Giuseppe Lugli, urmează o introducere mai amplă, prezentînd, pe țări, problemele specifice care au stat în fața fiecărui colectiv de autori, cum ar fi de pildă, menționarea sau nementionarea unor obiective arheologice, preferarea unor termeni din index și de pe hartă, prezentarea mai amănunțită a autorilor și colaboratorilor, arătîndu-se zona geografică prelucrată sau simplul aport adus de fiecare.

Fascicula L 35 (*Romula — Durostorum — Tomis*) elaborată în cadrul Institutului de Istorie și Arheologie din Cluj și al Muzeului de Istorie a Transilvaniei, a fost tipărită în 1969, la București, în limba franceză, sub egida Secției de Științe istorice a Academiei R.S.R. responsabil fiind acad. prof. C. Daicoviciu, tipărire realizată de asemenea cu concursul financiar al C I P S H. Caroul este cuprins între 24° și 30° longitudine estică și 44° și 48° latitudine nordică. El cuprinde vestigiile romane din România, Bulgaria și cîteva, foarte puține la număr, din sudul U.R.S.S., de pe malul stîng al Dunării maritime. Specialiștii care au elaborat fascicula L 35 au fost: I. I. Russu și D. Protase (Transilvania), D. Tudor și Em. Popescu (Oltenia, Muntenia și Dobrogea), N. Gostar (sudul Moldovei și al U.R.S.S.) și T. Ivanov, care a redactat cîteva articole privind localitățile din sudul Dobrogei. Coordonarea întregii fascicule a fost făcută de I. I. Russu, de la Institutul de Istorie și Arheologie Cluj.

Pe lingă cnumerarea autorilor și a părților care le revin, în prefața semnată de academicienii C. Daicoviciu și Emil Condurachi e specificată folosirea unor denumiri în locul altora, precum și motivarea acestor preferințe (Dacia Porolissensis, Superior și Inferior în loc de Dacia Porolissensis, Apulensis și Malvensis; Scythia Minor, în loc de nord-estul Moesiei Inferior). De asemenea, cele 84 de localități din Scythia Minor, pomenite de Procopius ori de alte surse literare antice și trecute în index, nu figurează pe hartă din cauza localizării nesigure pe teren.

Fiind elaborate după aceleași norme și directive ale T.I.R., L 34 și L 35 sînt asemănătoare, dacă nu chiar identice ca manieră de expunere. După lista abreviațiilor geografice, urmată de lista bibliografiei generale și a celei pe provincii, se dau principalele prescurtări bibliografice, cu atît mai necesare cu cît o serie de lucrări nu sînt folosite în mod curent în literatura arheologică. Indexul prezintă, în ordinea alfabetică, localitățile cuprinse în respectivul carou. Atunci cînd se cunoaște denumirea antică a unei localități și localizarea ei pe teren e sigură, s-a păstrat pe hartă numai toponimul vechi, neînsoțit de numele actual. În cazul în care plasarea pe teren și numele vechi al unei localități nu sînt cunoscute, s-a folosit denumirea modernă. Fiecare articol cuprinde, pe lingă colocarea pe hartă (cu semnul sau semnele convenționale corespunzătoare) a obiectivului respectiv, sursele literare ori epigrafice care, eventual, pomenesc localitatea antică, materialele arheologice găsite (ruine, tezaure, monumente sculpturale și epigrafice, ceramică etc.) și bibliografia selectivă ori integrală — de la caz la caz — a fiecărui articol în parte. Astfel, într-un text restrîns, s-a putut concentra o cantitate enormă de date științifice. Fără îndoială că mai multe amănunte și o scară mai mare (ca, de exemplu, Nicola Vulic în *Archaeologische Karte von Jugoslawien: Blatt Prilep-Bitolj*, Belgrad, 1937 etc.) ar fi ridicat și mai mult calitățile lucrării, dîndu-i o altă amploare.

Prin editarea fasciculelor L 34 și L 35 s-a pus la dispoziția cercetătorilor prima hartă arheologică și repertoriu complete, critice a unei părți a Panoniei și Moesiei Superior, a Daciei romane și a Scythiei Minor, înlesnind astfel cercetarea vestigiilor romane de pe teritoriul țării noastre. Mai mult, constituind o parte componentă a T.I.R., harta amănunțită a provinciei Dacia, de o precizie și execuție tehnică la nivel ridicat, intră în circuitul științific mondial, ceea ce reprezintă un eveniment deosebit de important.

Nu putem încheia fără a scoate în evidență contribuția științifică în sine a acestor lucrări: o cantitate impresionantă de material și informații supuse unei severe și competente analize istorice și arheologice a dus la o realizare remarcabilă, care va ameliora substanțial cunoașterea, atât la noi în țară cât și în lumea specialiștilor străini, a epocii romane și a fenomenului romanizării pe teritoriul României și a sud-estului european.

T. SOROCEANU

TABULA IMPERII ROMANI, L 34 ET L 35

(Résumé)

La note présente brièvement les fascicules L 34 et L 35 de la T.I.R., en relevant l'importance scientifique particulière de cette grande oeuvre historique et archéologique en train d'être réalisée par l'Union Académique Internationale.

Ces deux fascicules (L 34 Budapest et L 35 București) représentent un exemple de coopération fructueuse entre les chercheurs des pays y engagés.